

Hus, Jan

Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor)

O pokání

In: Hus, Jan. *Mistr Jan Hus v polemice a v žaláři : překlady, komentáře a poznámky*. Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor). Vydání první Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2019, pp. 108-113

ISBN 978-80-210-9323-2; ISBN 978-80-210-9324-9 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141435>

Access Date: 02. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

O POKÁNÍ

De penitencia, Bartoš – Spunar č. 77e. Přeloženo podle kritické edice Magistri Iohannis Hus Constantiensis, (Magistri Iohannis Hus Opera Omnia, tomus XXIV), Turnhout, Brepols (Corpus Christianorum, Continuatio mediaevalis 274), 2016, s. 159–167.

Překlad Milan Svoboda: O pokání, in: Mistrá Jana Husi Sebrané spisy 5, 1904, s. 247–250.

Traktát byl věnován jednomu z Husových žalárních strážců, Jakubovi (Matějovi?), a byl určen k poučení o pokání před postním obdobím.

Jako člověk zraněný na těle hledá s nadějí, že se uzdraví, znalého, laskavého a spolehlivého lékaře, aby jej léčil lékem tělesným, stejně tak, a ještě usilovněji, má člověk zraněný hříchem hledat znalého, laskavého a spolehlivého duchovního lékaře, který by mu podal spásonosný lék.

Nejzkušenějším, nejlaskavějším a nejspolehlivějším lékařem je ovšem Ježíš Kristus, o němž říká svatý Augustin: „Z nebe přišel velký lékař, protože po celém světě jakoby ležel velký nemocný.“⁴³¹ „Pán Ježíš totiž vstoupil do světa svým vtělením, aby vyléčil lidský rod poraněný hříchem. On je ten Samařan, který se smiloval nad zraněným, oloupeným a polomrtvým člověkem a poskytl mu víno a olej.“⁴³² Neboť člověk, který se nakazil smrtelnými hříchy, padl do rukou lupičů, totiž zlých duchů, kteří ho okradli o ctnosti a milost. Zranili jeho přirozenost: intelekt, aby sám sebe pravdivě nepoznal; paměť, aby si nepamatoval Boží dobrodiní; a vůli,

431 Aurelius Augustinus, *Sermones* 175, 1.

432 Tamtéž, 171, 2.

Chrám Boží je svatý III.

aby nevolil raději ctnost než hřích. A byl ponechán démony polomrtvý, protože na duši zemřel a tělesně žije.⁴³³

Tedy tento člověk, takto potupně oloupen, poraněn a zanechán polomrtvý, potřebuje nejlepšího lékaře, totiž Pána Ježíše Krista. On odpověděl zákoníkům a farizeům, když reptali, proč jí s celníky a hříšníky: „Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní. Nepřišel jsem volat k pokání spravedlivé, ale hříšníky.“⁴³⁴ Tohoto nejlepšího lékaře mají tedy lidé duchovně poranění nejprve a především usilovně hledat, a po něm dalšího, totiž zkušeného a spolehlivého pastýře, o němž říká svatý Řehoř: „Když se pastýř ujme péče o duše, přichází jako lékař k nemocnému.“⁴³⁵

Hříšník pak musí dbát na to, aby se vyléčil úplně celý a neskrýval žádnou ránu způsobenou smrtelným hříchem. Proto jako má zraněný na těle starost, aby se vyléčily všechny jeho rány, takovou a mnohem větší starost musí mít člověk o to, aby se zhojily všechny rány na duši. Neuzdravil by se totiž na duši, kdyby si chtěl jeden smrtelný hřích nechat a kát se za jiné, stejně jako by tělesně zraněný nedosáhl fyzického zdraví, pokud by na jeho těle zůstala jedna smrtelná rána. Proto o tom říká Alan:

„Nač by člověku bylo si vyléčit dvě stě ran jiných,
pokud zůstane jedna, která přinese smrt?“⁴³⁶

Když jsou tedy rány způsobené smrtelnými hříchy propojeny na poraněném člověku tak, že jednu nelze zničit pokud jiná zůstala, je třeba, aby se hříšník snažil pokáním očistit od všech hříchů zároveň. Proto v 18. kapitole Ezechiela praví Pán: „Pokud se bezbožník bude kát za všechny své nepravosti a zachová má přikázání, pominu všechny jeho spáchané nepravosti.“⁴³⁷ Podívej, Pán říká: „Pokud se bezbožník bude kát za všechny své nepravosti“, totiž tím, že bude litovat všech, vyzná se ze všech a dá satisfakci za všechny, „pominu všechny nepravosti“, totiž co se týče odsouzení nebo trestu,⁴³⁸ ovšem pokud se bude dostatečně kát. Proto k tomu i básník⁴³⁹ říká:

„Štědrá laskavost Boží svou milost nedělí napůl,
zdarma se slituje zcela, anebo odepře vše.“

433 Alegorický výklad podobenství o milosrdném Samařanu, L 10, 30–35.

434 L 5, 31–32.

435 Srv. Gregorius Magnus, *Regula pastoralis* 1, 9.

436 Srv. Alanus ab Insulis, *Doctrinale minus alias Liber paraboliarum*, 4.

437 Srv. Ez 18, 21–22.

438 Zde pozn. 395.

439 Walther 13456.

A tak ten vynikající lékař, bez něhož nikdo nedokáže žádného člověka vyléčit, je sám Pán Kristus Ježíš, který léčí hříšníky a který jim uložil svatý lék, to znamená pokání, když řekl: „Přišel jsem volat k pokání hříšníky.“⁴⁴⁰ Proto po svém křtu začal kázat: „Čiňte pokání, neboť se přiblíží království nebeské.“⁴⁴¹

Podle Augustina a Řehoře pokání znamená oplakávat minulé hříchy a nechťit se dopouštět takových, které jsou potom k pláči.⁴⁴² To znamená z hloubi srdce litovat spáchaných hříchů, a nechťit spáchat ty, jichž by bylo třeba litovat. Tito svatí tedy říkají, že pokání spočívá v lítosti a ve snaze nehřešit. Neboť kdo hluboce lituje a má pevné předsevzetí nehřešit, ten se již kaje, neboť již přijímá trest, a to tím, že lituje a zdržuje se hříchu. „Kát se totiž znamená přijmout trest.“⁴⁴³ Proto kdo po spáchání hříchu takový trest nepřijme, nekaje se.

Jak praví učenci, existují tři části dokonalého pokání, totiž sklíčenost, vyznání a zadostiučinění.⁴⁴⁴ Sklíčenost je nejvnitřnější bolest srdce, kterou prožívá člověk kvůli hříchům a kterou se trápí víc, než kdyby ztratil všechno bohatství světa, pověst nebo přátele. Jakmile totiž smrtelně zhřešil, ztratil milost Ducha svatého, která zmůže víc než veškeré bohatství tohoto světa. Proto říká Spasitel: „Co prospěje člověku, získá-li celý svět, ale uškodí své duši?“⁴⁴⁵ Zadruhé svým smrtelným hříchem ztratil přítele Krista. Neboť když byl bez hříchu a konal vůli Boha Otce, tehdy byl Kristovým přítelem, protože Kristus říká: „Vy jste moji přátelé, učiníte-li, co vám přikazuji.“⁴⁴⁶ Ba dokonce byl Kristovým bratrem, sestrou a matkou, protože Kristus říká: „Každý, kdo činí vůli mého Otce v nebesích, to je můj bratr, má sestra i matka.“⁴⁴⁷ Proto prorok Jeremjáš říká hříšníkovi: „Hořce truchli jako nad jednorozeným.“⁴⁴⁸ Neboť větší pohroma je ztratit Krista, syna Božího, který se stal bratrem a synem člověka, než ztratit pokrevního syna na dobu, po kterou ho člověk kvůli smrti nevidí. Ten, kdo smrtelně hřeší, tedy ztrácí Kristovo přátelství a současně i přátelství všech svatých a stává se jejich nepřítelem, ba dokonce se stává synem zatracení, pokud se nenavrátil díky Boží milosti a pokání ke starému přátelství.

Druhou částí pokání je vyznání, což znamená přiznat své hříchy před Bohem a knězem. Má být zřetelné a úplné: zřetelné, aby kněz porozuměl, úplné, aby zpoví-

440 Srv. L 5, 32.

441 Mt 3, 2.

442 Srv. Gregorius Magnus, *Homiliae in evangelia* 34, 15.

443 Pseudo-Augustinus, *De vera et falsa poenitentia* 19, 35; Petrus Lombardus, *Sententiarum libri quattuor*, 4, 14, 3. Etymologii (*penitere* – *penam tenere*), nelze v češtině napodobit.

444 Petrus Lombardus, *Sententiarum libri quattuor*, 4, 16, 1.

445 Mt 16, 26.

446 J 15, 14.

447 Mt 12, 50.

448 Jr 6, 26.

dající se žádný hřích vědomě neskryl. Kdo totiž skrývá své hřích, nebude uveden na pravou cestu.

Třetí část, a ta pokání završuje, je zadostiučinění, kterým má hříšník učinit zadosť Bohu, sobě a bližnímu: Bohu tím, že bude pokorný, sobě tím, že se bude rmoutit, bližnímu tím, že mu dá, co mu náleží.⁴⁴⁹ Proto se na základě toho mluví o třech částech zadostiučinění, totiž modlitbě, postu a almužně.⁴⁵⁰ Modlitbou se totiž stává člověk pokorným před Bohem, postem trpí, almužnou činí zadosť bližnímu. Proto jako existují tři hřích, které obzvláště otravují svět, tak existují tyto tři hlavní části pokání, které tento svět obnovují. Neboť proti pýše, kterou hříšník především uráží Boha, působí pokorná modlitba. Proti smilství, kterým ubližuje sám sobě, působí přiměřený půst. Almužna potom působí proti lakotě, kterou hříšník poškozuje bližního tak, že buď chamtivě zadržuje to, co měl odevzdat, nebo bere to, co brát neměl.

O první části, totiž o modlitbě, praví Spasitel: „Je třeba se stále modlit a neochabovat.“⁴⁵¹ O druhé části, totiž o postu, promluvil jako o jednom nečistém duchu, kterého jeho učedníci nemohli vyhnat: „Takový démon se dá vyhnat jedině modlitbou a postem.“⁴⁵² Vykладаči říkají, že tímto démonem se myslí smilstvo, které člověk tak rychle nezažene, jenom zbožnou modlitbou a postem. Kdo je tedy napadán hříchem smilstva, má prosit zbožnou modlitbou Boha a svaté o pomoc a krotit tělo postem, protože

tělo se neoddá smilstvu, není-li člověk dost syt.

Proto Alan říká:

„Odstraň z ohniště dřevo, jestli chceš uhasit plamen“,⁴⁵³

protože jako dřevo přiložené do ohně zvětšuje plamen, tak jídlo a pití dodané tělu roznecují oheň smilstva. Třetí část zadostiučinění, která se hodí zvláště pro bohaté, je almužna, o níž říká Spasitel: „Běda vám bohatým, vy už máte svou útěchu.“⁴⁵⁴ „Přece však, co zbývá, dejte jako almužnu chudým a vše vám bude čisté.“⁴⁵⁵

Aby ses tedy skutečně kál, když se blíží čtyřicetidenní půst, který je zvláštním časem pro pokání, ze srdce lituj hřích, dále nehřeš, spolehni se na milosrdenství

449 Srv. dále pozn. 561.

450 Srv. např. Petrus Lombardus. *Sententiarum libri quattuor*, 4, 15.

451 L 18, 1.

452 Mt 17, 20 Vulg.; Mt 1, 21 Kral.; ČEP cituje verš pouze v poznámce jako variantu.

453 Alanus ab Insulis, *Doctrinale minus alias Liber parabolarum*, 1.

454 L 6, 24.

455 L 11, 41.

Boží, pospěš si a vyznej své hříchy knězi, zbožně a pokorně se modli, trpělivě se posti, dávej almužnu, a pokud můžeš, velkou.

A určitě
když až do smrti tak půjdeš,
věz, že věčně nezahyneš.

Amen.